

3. Координації. Органи місцевого самоврядування, державної влади та правоохоронні органи повинні координувати свою діяльність у сфері протидії наркотизму.
4. Підконтрольність. Громадські об'єднання з охорони громадського порядку підконтрольні поліції у своїй діяльності у сфері протидії незаконному обігу наркотиків.
5. Відкритості і гласності. Поліція повинна інформувати органи місцевого самоврядування та громадськість про результати боротьби із незаконним обігом наркотиків.
6. Добровільного сприяння громадян діяльності поліції.
7. Заохочення громадян, які брали участь у боротьбі зі злочинністю.

Список бібліографічних посилань

1. Гаврилюк Т. Д. До питання розмежування понять «взаємодія», «співробітництво» та «партнерство» у сфері відносин міліції з населенням. *Вісник Академії управління МВС*. 2009. № 2. С. 143–151.
2. Ковальська В. В. Взаємодія ОВС з органами місцевого самоврядування. *Наше право*. 2006. № 4. С. 11–15.
3. Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори : Закон України від 15.02.1995 р. № **60/95-ВР**. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 10. Ст. 160.
4. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379.
5. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону : Закон України від 22.06.2000 р. № **1835-III**. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 40. Ст. 388.
6. Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними : Закон України від 15.02.1995 р. № **62/95-ВР**. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 10. Ст. 62.

Одержано 27.10.2020

УДК 343.2.03(477)

Юлія Володимирівна АЛЕКСЄЄВА-ДАНИЛЕНКО,
аспірант Харківського національного університету внутрішніх справ

ВПРОВАДЖЕННЯ ПОНЯТТЯ «КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОСТУПОК» У КРИМІНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ

Прагнення Української держави інтегруватись до європейської спільноти обумовлює проведення різного роду реформ, в тому числі правоохоронної системи та кримінального законодавства в цілому. Одним із таких нововведень є запровадження в Україні з 01 липня 2020 року понять «дізнавач» та «кримінальний проступок». Дане нововведення діє на підставі прийняття Закону України « Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» від 22.11.2018 року [1]. Відповідно до статті 11 даного закону: «Кримінальним правопорушенням є передбачене цим Кодексом суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом кримінального правопорушення. Не є кримінальним правопорушенням дія або бездіяльність, яка хоча формально і містить ознаки будь-якого діяння, передбаченого цим Кодексом, але через малозначність не становить суспільної небезпеки, тобто не заподіяла і не могла заподіяти істотної шкоди фізичній чи юридичній особі, суспільству або державі [1].

Дізнавач – це службова особа підрозділу дізнання органу Національної поліції України або уповноважена особа іншого підрозділу поліції, яка уповноважена в межах компетенції, передбаченої КПК України, здійснювати досудове розслідування кримінальних проступків [2].

Наявність інституту кримінального проступку не є новим у праві, оскільки ще за часів середньовіччя, зокрема, законодавстві Англії існував поділ злочинів на фелонію

(вона охоплювала злочини з високим ступенем суспільної небезпеки, за які передбачалося покарання у вигляді смертної кари та конфіскації майна) і місдімінор (до нього належали менш небезпечні злочини, які посягали на інтереси приватних осіб, що не посягали на інтереси корони та за які не передбачалося смертна кара і конфіскація майна) [3].

Подібна класифікація суспільно небезпечних діянь була закріплена і в Кримінальному кодексі (КК) Франції 1810 р., згідно з якою суспільно небезпечні діяння, що мали тяжкі та «ганебні» покарання, вважалися злочинами; діяння, за які було встановлено так звані виправні покарання – проступками; а правопорушення, за які передбачалися поліцейські покарання, називалися поліцейськими правопорушеннями. У КК Франції 1992 р. така класифікація з деякими уточненнями збережена [4].

Сьогодні в кримінальному законодавстві багатьох країн (Польщі, Франції, Італії, ФРН, США, Угорщині та ін.) розрізняють злочин і кримінальний проступок. В Україні реформування кримінального та адміністративного законодавства започаткувала Концепція реформування кримінальної юстиції України, затверджена Указом Президента України від 8 квітня 2008 р. № 311/2008 та «фінішувала» вище згаданим Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» від 22.11.2018 року [1].

Відтепер кримінальні правопорушення поділяються на кримінальні проступки і злочини. З Кримінального кодексу України зникає поняття «злочин середньої тяжкості», а всі злочини, які раніше так класифікувалися, вважатимуться нетяжкими. Кримінальним проступком є передбачене цим Кодексом діяння (дія чи бездіяльність), за вчинення якого передбачене основне покарання у вигляді штрафу в розмірі не більше трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (до 51 тис. грн) або інше покарання, не пов'язане з позбавленням волі.

Згідно Кримінального кодексу України, кримінальні злочини поділяються на:

- нетяжкі (основне покарання у вигляді штрафу в розмірі не більше ніж десять тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (170 тис. грн) або позбавлення волі на строк не більше ніж 5 років);
- тяжкі (основне покарання у вигляді штрафу в розмірі не більше ніж двадцять п'ять тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (340 тис. грн) або позбавлення волі на строк не більше ніж 10 років);
- особливо тяжкі (основне покарання у вигляді штрафу в розмірі понад двадцять п'ять тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (425 тис. грн), позбавлення волі на строк понад десять років або довічного позбавлення волі).

У зв'язку із змінами в Кримінальному кодексі України особа, яка вперше вчинила кримінальний проступок або необережний нетяжкий злочин (а було – «вперше вчинила злочин невеликої тяжкості або необережний злочин середньої тяжкості»), крім корупційних кримінальних правопорушень, звільняється від кримінальної відповідальності, якщо вона після вчинення кримінального правопорушення (а було – «злочину») щиро покаялася, активно сприяла розкриттю кримінального правопорушення і повністю відшкодувала завдані нею збитки або усунула заподіяну шкоду.

Щодо кримінальних проступків діє глава 25 Кримінального процесуального кодексу України «Особливості досудового розслідування кримінальних проступків».

Кримінологічні проступки, передбачені в 98 статтях Кримінального кодексу України, як приклад, серед них можна назвати наступні:

- умисне легке тілесне ушкодження (ч.1, 2 ст. 125 КК України);
- побої та мордування (тільки ч.1 ст. 126 КК України);
- погроза вбивством (тільки ч.1 ст. 129 КК України) та інші.

До кримінальних законодавців відносить визначені Кримінальним кодексом діяння (дію чи бездіяльність), за вчинення яких передбачає основне покарання у вигляді штрафу в розмірі не більш ніж 3000 неоподаткованих мінімумів доходів громадян (51 тис. грн.) або інші покарання, не пов'язані з позбавленням волі.

Кримінальні проступки будуть розслідуватись за спрощеною процедурою, хоча багато хто з них (як, наприклад, погроза вбивством, «рейдерські» статті та інші) є досить серйозними й небезпечними правопорушеннями для суспільства. Більшості з них не торкнулося й підвищення штрафів. Тобто суми покарань за них будуть все ще мізерними. Отже, правопорушники, що вчинили кримінальні проступки, відчуватимуть себе набагато спокійніше, ніж до набрання змінами чинності. Слід також зазначити, що процедура дізнання передбачає ширший перелік слідчих (розшукових) дій, які можуть вчинятися до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань, порівняно із процедурою загального досудового слідства.

Зокрема, дізнавач може:

- відбирати пояснення;
- направляти на медичні огляди;
- отримувати висновки спеціалістів;
- знімати показання технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото- і кінозйомки, відеозапису;
- вилучати знаряддя і засоби вчинення кримінального проступку, речі і документи, які є безпосереднім предметом кримінального проступку або які виявлені під час затримання особи, особистого огляду або огляду речей.

Строки розслідування кримінальних проступків: з дня повідомлення особі про підозру досудове розслідування повинно бути закінчене впродовж 72 годин або 20 діб, якщо підозрюваний не визнає вину або існує необхідність проведення додаткових слідчих (розшукових) дій або вчинення кримінального проступку неповнолітнім.

Інститут кримінальних проступків має місце бути, але його ознаки необхідно чітко розмежовувати з кримінальним злочином. На думку автора, під кримінальним проступком потрібно розуміти проміжний вид діяння між злочином і адміністративним правопорушенням, але впровадження норм щодо кримінального проступку в межах Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» від 22.11.2018 року є невірним, оскільки характерною особливістю кримінального законодавства є закріплення його норм саме в Кримінальному кодексі України, тому доцільно було б розробити на впровадити Кодекс про кримінальні проступки, де під кримінальним проступком розуміти протиправну, винну (умисну або необережну) дію чи бездіяльність особи, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, установлений законом порядок за яку законом передбачено відповідальність не позбавлену з позбавленням волі.

Список бібліографічних посилань

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень: Закон України від 22 листопада 2018 року // Відомості Верховної Ради України. – 2018. [Електронний ресурс]: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2617-19>
2. Наказ МВС України № 405 від 20.05.2020 року «Про затвердження Положення про організацію діяльності підрозділів дізнання органів Національної поліції України». [Електронний ресурс]: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0491-20#Text>
3. Федотова Г. В. Правові тенденції визначення кримінального проступку в кримінальному законодавстві / Г. В. Федотова, А. О. Расюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ivpz.org/golovna-konferents>
4. Кримінальний процесуальний кодекс України. [Електронний ресурс]: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

Одержано 21.10.2020